

Експірієнс-технології професійного розвитку педагогів

Вже кілька років поспіль перше місце серед освітніх трендів посідає «цифровізація». На ринку праці основними трендами стають цифрові навички, які тепер розглядаються як ключові. Тому, своєрідними індикаторами професійних якостей сучасного педагога стають поняття цифрової компетентності, цифрової грамотності, цифрової культури. Це викликає необхідність у системі педагогічної освіти застосовувати сучасні технології опанування професійного досвіду та навчання педагогів на основі практичного досвіду.

Провідні науковці та фахівці Центрального інституту післядипломної освіти УМО НАПН України (ЦПО) та Національної академії педагогічних наук України (НАПН), запропонували узагальнити їх терміном експірієнс-технології (*від англ. Experience – досвід*).

Значних зусиль у вивченні цього питання доклала доктор педагогічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України Сорочан Тамара Михайлівна. З її наукових праць: **експірієнс** – життєвий досвід, щось пережите нами, що наклало відбиток на нашу майбутню поведінку.

Експірієнс-технології це технології опрацювання досвіду і навчання на основі досвіду.

Завдяки власному досвіду чи через навчання інших досвід завжди відігравав, відіграє та буде відігравати важливу роль у викладанні чи навчанні у дорослому віці. У свій час Юлій Цезар сказав: «Досвід – учитель усього».

Експірієнс-технології це – сукупність технологій освіти дорослих, основою яких є опанування і застосування різних видів досвіду особистості.

Виокремлення експірієнс-технологій, їх розроблення і використання це – опора на практичний досвід. Поєднання цифрових і освітніх технологій з експірієнс-технологіями в освітньому процесі є інноваційний крок до забезпечення безперервної освіти дорослих, особистісного і професійного розвитку фахівців.

Досвід це:

- знання, які людина здобуває завдяки безпосереднім контактам із дійсністю, реальністю;
- цілісна і універсальна діяльність людини, сукупність і єдність знань, навичок, почуттів, волі;
- механізм соціального, культурного, історичного наслідування, що відкриває шлях до особистого успіху.

На сьогоднішній день, у час змін, час реформ практичний досвід стає найважливішим джерелом професійного розвитку. Експірієнс-технології мотивують до аналізу й переосмислення власного досвіду та досвіду колег, моделей поведінки й професійної діяльності. Тому вони органічно вписуються в контекст професійного розвитку фахівців. Постійно зростають вимоги суспільства й окремих професійних спільнот до якості освіти, до результатів освіти. А експірієнс-технології є відповіддю до цих вимог.

Вони також суттєво впливають на такі ключові напрями розвитку особистості як:

- набуття навичок життя і професійної діяльності у цифровому світі;
- сприяння саморозвитку і самоосвіті;
- Забезпечення можливостей для особистісного успіху та кар'єри.

Різновиди досвіду:

- соціальний;
- особистий;
- історичний;
- життєвий;
- позитивний/негативний;
- значний/недостатній;
- корисний/марний;
- перспективний/минулий;
- цінний/непотрібний;
- успішний/некорисний.

Методи роботи з досвідом:

- накопичення;
- аналіз;
- систематизація;
- поширення(дисемінація);
- експертиза;
- опанування;
- передавання;
- упровадження.

Етапи експірієнс-технології: від проблеми до результату

- 1. Пошук** необхідного досвіду.
- 2. Вибір/відбір.** Вибір необхідного зразка з поміж багатьох варіантів досвіду.
- 3. Адаптація/модернізація.** Відбір та адаптація досвіду для застосування у певних умовах.
- 4. Новий досвід.** Відтворення досвіду і створення нового способу його застосування.
- 5. Рефлексія** набутого досвіду.

Технології опанування досвіду:

- 1. Накопичення.** Для цього використовуються такі методи, як спостереження, опис фактів і подій(текст), а для фіксації і представлення – презентація, скрайбінг, відеоролик, інфографіка, тощо.
- 2. Опрацювання.** Досвід потребує певної систематизації на основі аналізу та узагальнення.
- 3. Зміни.** Адаптація, модернізація, трансформація до нових умов.
- 4. Передавання.** Передавання досвіду може відбуватися у процесі навчання і самостійної роботи (самоосвіти).

З досвіду роботи в Українському відкритому університеті післядипломної освіти (УВУПО) застосування експірієнс-технологій показало, що більш ефективними є нелінійні форми навчання. Це означає що є більша кількість варіантів для вибору траєкторій власного професійного розвитку, варіативність

і поєднання освітньо-професійних програм, програм підвищення кваліфікації, окремих модулів, спецкурсів, вебінарів, тренінгів та інших форм навчання.

Технологія створення досвіду

1. Ідея (задум), її осмислення, обґрунтування, презентація.

2. Представлення (опис) моделі власного досвіду.

Моделювання передбачає виділення складників досвіду, встановлення структурних і функціональних взаємозв'язків між ними, характеристики умов застосування досвіду, прогноз і встановлення результатів, тощо. На цьому етапі, як правило, виникає партнерство і взаємодія науковців і педагогів-практиків, (методистів і керівників гуртків) розвивається консультування, менторство, застосовується супервізія.

3. Практичне запровадження/умови.

Важливо показати все розмаїття можливостей запровадження і поширення ідеї досвіду, його технологічність, відтворюваність у різних умовах.

Дуже часто автори досвіду хочуть отримати виключно позитивні результати досвіду. Проте дуже важливим має стати передбачення й аналіз негативних наслідків з метою запровадження компенсаторних заходів для зменшення відповідних ризиків.

4. Апробація і відтворення – завершальний крок.

Наразі в освіті набувають поширення неформальні об'єднання, громадські організації, взаємодія у соцмережах. Усі ці канали сприяють поширенню досвіду.

Таким чином, експірієнс-технології забезпечують практичне навчання фахівців, створюють передумови опанування досвіду професійної діяльності, створення власних моделей досвіду.

Професійний розвиток фахівців на основі досвіду може відбуватися у таких формах:

- навчання в малих групах;
- консультації;
- проєктна діяльність/робота в команді;
- практикум;
- тренінг;
- кейс-технології;
- проблемне навчання;
- моделювання;
- майстер-класи/воркшоп;
- наставництво/менторство;
- рольова гра;
- зворотній зв'язок та інші.

Експірієнс-технології забезпечують цілісну модель освітнього процесу та багатолінійну модель професійного розвитку, і саме це відповідає всьому, що відомо про те, як люди навчаються та розвиваються.

Зважаючи на освітні реформи, сучасні вимоги до педагога, а також освітні тренди 2022 року використання інноваційних технологій зводиться до однієї мети – покращення якості освітнього процесу. І як результат – це виховання сучасної конкурентно-спроможної, всебічно-розвиненої особистості яка відповідає вимогам суспільства.

Використані джерела:

1. «Експірієнс-технології професійного розвитку педагогів у відкритому університеті».
http://elar.khnu.km.ua/bitstream/123456789/11324/1/SE-2022_Sorochan.pdf
2. <https://drive.google.com/file/d/15OdwJJFB5OTt3-9UpKNOAcT0xDgz3QqM/view>
3. «Професійний розвиток педагогів у післядипломній освіті», Сорочан Т.І.
<http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/%D0%97%D0%B1%D0%B8%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%81%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%83.pdf> .

**Матеріал підготувала
Алла Слободян**